

A rongálás művészete

L. SIMON LÁSZLÓ | ÍRÓ, KULTÚRPOLITIKUS

Az Egyesült Államokban pontosan tudják, milyen ereje van a kultúrának, a művészetnek, s hogy miképpen kell kanonizálni alkotókat és a politikai mozgalmárok számára fontos témákat. Los Angeles felkapott kortárs művészeti múzeuma, a The Broad időszaki tárlatán láttam egy fényképsorozatot.

Catherine Opie 2020-ban készült, *Monument/Monumental* című, hét darabból álló sorozatának leírása szerint az amerikai művész a világjárvány idején Los Angelesből a virginiai Richmondba utazott, ahol a Black Lives Matter mozgalom jegyében azzal a céllal foglaltak el egy konföderációs szobrot, hogy a társadalmi igazságosságért való tiltakozás helyszíne legyen. Az utazás során Opie fényképeket készített az amerikai tájról, az elmosódott képeken a távolságot és a tükröződést helyezte a jelenetek középpontjába, olyan metaforaként használva a lenyugvó, mégis „felfüggesztett” napot, amely azt jelzi, hogy sohasem lesz vége a rasszizmusnak Amerikában.

A vízesést, tavak víztükrét és naplementét ábrázoló hat fotó gyűrűjében, középen szerepel egy hatalmas talapzaton álló lovas szoborról készített felvétel. Az oldalról látható, alulról fényképezett emlékmű alanyát nem tudjuk kivenni, nem is lényeges, lehet akár a tizenegy déli állam által létrehozott Amerikai Konföderációs Államok valamelyik politikai vezetője vagy egy a déliek oldalán harcoló tábornok. A lényeg, hogy a társadalmi igazságosságért való tiltakozás jegyében a talapzatot csúnyán megromgálták, ocsmány graffitik tömkelegével csúfították el, de az egész komplex metaforává teszi egy talapzatra ragasztott felirat: „Color is not a crime”, azaz a szín nem bűncselekmény.

A mondat ebben a kontextusban utalhat arra, hogy az emberi bőrszínt nem lehet kriminalizálni, azaz a színes bőrűekkel szemben a faji előítéletek

miatt elkövetett rendőri atrocitások és túlkapások elfogadhatatlanok, ám itt átvitt értelemben azt is jelenti, hogy magának az emlékműnek az „emberjogi célok érdekében történt” kiszínezését is tilos büntetni. A rongálók és a mellettük álló értelmiségiek a felirat elhelyezésével tehát nem pusztán bagatellizálják a tiszteletlenséget és a vandalizmust, hanem – a két értelmezés összekapcsolásával – olyan erkölcsi helyzetet igyekeznek teremteni, amelyben lehetetlenné válik az elkövetők számonkérése, függetlenül attól,

hogy az emlékmű tönkretétele minden bizonnyal az amerikai törvények szerint is bűncselekménynek minősül. Azáltal, hogy a rongálást, illetve annak dokumentációját műalkotássá avatja a fotósorozat készítő Catherine Opie, s ezt egy rangos művészeti intézmény igyekszik kanonizálni is, feltételezhetjük, hogy az elcsúfított emlékmű éppen a graffitik miatt válik olyan esztétikai minőségűvé, azaz önértékű

művé, amely lehetetlenné teszi az azt létrehozó tevékenység kriminalizálását. A mások műalkotásának integritását s ezen keresztül a művészeti szabadságot sértő, azaz a bűncselekményt és a sok évszázados közmegegyezéseket relativizáló, sőt felrúgó gesztus és attitűd végtelenül káros: nem számol azzal, hogy a politikai széljárás és a trendek megváltozása esetén például az afroamerikai emberjogi mozgalmak időközben tabuvá vált jelképei lehetnek majd hasonló atrocitások célpontjai.

Az elburjánzó örület tanulsága, hogy nem lehet a klasszikus értékeinket feláldozni a szórakoztatás vagy éppen a politikai korrektség oltárán. És nem lehet mindent a művészet szabadságával legalizálni, még akkor sem, ha a befogadónak az ábrázolás hitelességével szembeni igényét éppen a művészi értelmezés, a sokrétű interpretáció lehetősége lehetetleníti el.

|m|

**„Nem lehet
mindent
a művészet
szabadságával
legalizálni”**